

Nr 1294

Av fröken **Ljungberg m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 46, angående dialekt- och ortnamnsarkiven m. m.

I proposition nr 46 år 1970 föreslår Kungl. Maj:t viss omorganisation av dialekt- och ortnamnsarkiven m. m. Den föreslagna organisationsformen innebär bl. a., att landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala, svenska ortnamnsarkivet i Uppsala och landsmålsarkivet i Lund som sedan 1939 utgjort självständiga statliga myndigheter med egna styrelser, ställs under en gemensam styrelse, vars administration uppdras åt riksarkivet. I fråga om arkivens personalstater föreslås förändringar endast beträffande landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala. Detta arkiv, som är det största och äldsta av de berörda instituten, grundat 1914, har sedan 1947 i fråga om sin ledning varit sammankopplat med Uppsala universitet. Detta år omvandlades chefstjänsten vid arkivet till en professur i nordisk och jämförande folklivsforskning, särskilt folkloristisk, vid universitetet, och dåvarande arkivchefen Dag Strömbäck utnämndes att vara innehavare av professuren och tillika chef för arkivet. Vid hans avgång med pension 1967 bestämde Kungl. Maj:t att professuren tills vidare inte skulle återbesättas. Vid arkivet förordnades en förste arkivarie (docent F. Hedblom) att för ett år i sänder inneha en extra tjänst som arkivchef, varvid hans förste arkivarietjänst ej fick uppehållas av vikarie.

I propositionen föreslås — efter enhällig tillstyrkan av samtliga remissinstanser — att professuren skiljes från arkivchefstjänsten och återbesättes. »För ledningen av arkivet bör finnas en extra tjänst som arkivchef, varvid en tjänst som förste arkivarie vid arkivet liksom f. n. hålls obesatt.» Detta innebär att det provisoriska arrangemang, som tillkom 1967 med anledning av då pågående utredning om arkiven, skall fortsätta även sedan den nya organisationen genomförts.

Detta fortsatta provisorium synes oss vara synnerligen otillfredsställande, när det gäller en så pass stor och mångsidigt verksam institution som landsmåls- och folkminnesarkivet. Arkivets geografiska undersökningsområde sträcker sig från Småland i söder till Norrbotten i norr. Dess arbetsprogram är mera mångsidigt än något av de övriga institutens; det omfattar både den språkvetenskapliga undersökningen av våra dialekter och den sakliga undersökningen av vår folkliga kultur, av arbetsliv, sociala förhållanden, folketro, sägner, diktning etc. I arkivets arbetsområde ingår dessutom fältforsk-

ningen rörande de lapska dialekterna och den lapska folkkulturen i Sverige samt den finsktalande befolkningens språk och kultur (i Värmland och Norrbotten). Mycket omfattande fältarbeten har utförts på samtliga dessa områden, och stora samlingar har gjorts för vidare bearbetning och publicering. Institutets i tryck publicerade arbeten är till sitt omfång vida större än något av de övriga berörda arkivens. I fråga om grammofonskivor och ljudband har arkivets insatser varit banbrytande; dess samlingar torde tillhöra de största som existerar i något västerländskt land, och denna sida av dess verksamhet har rönt stor uppmärksamhet utomlands och blivit mönsterbildande på många håll. Under 1960-talet har tre inspelningsexpeditioner från arkivet besökt de flesta svenskbygder i Amerika för studiet av våra folkmål och traditioner bland emigranterna och deras ättlingar.

Uppenbart är, att en institution som står mitt uppe i en så omfattande, mångsidig och intensiv verksamhet bör ledas av en chef med fast tjänsteställning. Det av 1964 års utredning orsakade provisoriet har redan varat alltför länge, och dess fortsättande måste bli till allvarligt men för arkivet. Ledningen av den dagliga verksamheten vid de olika avdelningarna, av fältarbete, bearbetnings- och publiceringsföretag, skötseln av institutionens talrika förbindelser inom- och utomlands o. s. v. fyller helt arkivchefens arbetstid. Att han dessutom skall svara för sin tidigare huvuduppgift som förste arkivarie, för ledningen av fonogramavdelningen med dess fältarbete och dess av forskare och studerande inom tre universitetsämnen flitigt utnyttjade samlingar, är en uppenbar orimlighet. Vakanssättningen av hans förste arkivarietjänst innebär vidare, att institutionens arkivarietjänstpersonal reducerats med en medarbetare jämfört med förhållandet före professurens tillkomst 1947. Intet av de övriga arkiven har drabbats av en sådan försämring av sina resurser. Arkivet bör därför dels återfå sin arkivchefstjänst på e. o. stat och dels få återbesätta den sedan tre år vakanshållna förste arkivarietjänsten, som med hänsyn till den under åren 1964—1969 arbetande statliga utredningen hållits vakant.

Det i propositionen föreslagna provisoriet torde få ses mot bakgrunden av att departementschefen velat hålla möjligheten öppen att vid en senare tidpunkt sammanslå landsmåls- och folkminnesarkivet med svenska ortnamnsarkivet i Uppsala. En sådan åtgärd har bestämt avstyrkts av de sakkunniga remissinstanserna, bl. a. av universitetskanslersämbetet på grundval av yttranden från universiteten i Uppsala, Stockholm, Göteborg och Lund. Ett återförande av chefsbefattningen vid landsmåls- och folkminnesarkivet till e. o. stat och ett tillsättande av den ifrågavarande förste arkivarietjänsten synes för övrigt inte utgöra något hinder för framtida förändringar av de båda institutens förhållande till varandra.

Med hänvisning till ovanstående hemställer vi,

att arkivchefstjänsten vid landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala ändras från extra till e. o. tjänst,

att den vakanssatta förste arkivarietjänsten får återbesättas,
samt

att det i propositionen (s. 20) beräknade beloppet till »Dialekt- och ortnamnsarkiven m.m.: Förvaltningskostnader för budgetåret 1970/1971» ökas med 70 350 kr. till 2 345 350 kr.

Stockholm 14 april 1970

Blenda Ljungberg (m)

Erik Tobé (fp)

S. G. W. Wahlund (cp)

John Lundberg (s)
